

Vragen en antwoorden Toekomst Landsmeer

Versie 10-4-2017

Waarom zijn we begonnen aan onze toekomstvraag?

In 2013 is onze Toekomstvisie 2025 'Ruimte voor kwaliteit' samen met de inwoners opgesteld. Hierin is vastgelegd waar we als gemeente willen staan in 2025.

Ontwikkelen van recreatie en toerisme is daar een voorbeeld van. Daarnaast zijn er landelijk diverse decentralisaties geweest, waarbij taken van Den Haag naar de gemeenten zijn gekomen, bijv. op het terrein van het sociaal domein (zorg, jeugd, werk/participatie en speciaal onderwijs).

Kleine gemeenten – wat Landsmeer is – zijn doorgaans te kwetsbaar om deze taken zelfstandig te kunnen uitvoeren, zowel in bestuurlijke zin als qua ambtelijke organisatie. Deze taken leggen niet alleen een groot beslag op de financiën, maar ook op de personele ambtelijke organisatie.

Welke landelijke ontwikkelingen kunnen we nog meer verwachten ?

Zoals gezegd hebben we als gemeente grote decentralisaties achter de rug op het gebied van het sociaal domein. Onder meer Middelpunt geeft hier uitvoering aan. De komende jaren gaat er ook met de komst van de Omgevingswet veel veranderen. Dit is niet slechts een omvangrijke wetswijziging maar gaat ook gepaard met een omslag in de verhoudingen tussen inwoner en overheid en dus een cultuuromslag binnen de ambtelijke organisatie.

Hoe kwetsbaar is de ambtelijke organisatie?

De gemeente Landsmeer heeft ongeveer 75 fte om alle taken uit te voeren.

Hiermee kunnen we niet alle wettelijke taken zelfstandig uitvoeren. Om die reden wordt al samengewerkt met diverse gemeenten. De gemeente Waterland voert bijvoorbeeld de participatiewet (zoals bijstand) voor ons uit en de gemeente Amsterdam voert de gemeentelijke belastingen uit.

De ambtelijke organisatie kenmerkt zich door vele eenpitters. Dit houdt in dat meerdere functies tegelijk, worden ingevuld door één ambtenaar. Bij afwezigheid is er dan niemand die de taken over kan nemen. Dat maakt de organisatie over de hele linie kwetsbaar. Om dit op te vangen is inhuur van extern personeel nodig. Deze inhuur is doorgaans duurder dan eigen personeel. En bovendien verdwijnt met het ophouden van inhuur of vertrek van een externe ook de kennis en ervaring. Dat is niet goed voor de continuïteit.

De gemeenteraad heeft een wilsbesluit genomen. Wat is dat precies ?

Een wilsbesluit is een besluit waarin een eigen 'wil' of intentie van Landsmeer is verwoord. Natuurlijk is ook gevraagd wat de potentiële partnergemeenten voor ogen hebben, maar zij hebben daarover geen definitieve uitspraken gedaan. Het wilsbesluit is zo geformuleerd, los van wat andere gemeenten daarin willen. We hebben dus gekeken naar wat Landsmeer zelf als gewenst toekomstscenario ziet. Maar Landsmeer kan dat natuurlijk niet in z'n eentje bepalen. In een proces van "geven en nemen" met andere gemeenten kan tot een gezamenlijke lijn worden gekomen.

Hoe is Landsmeer in stappen tot het wilsbesluit gekomen?

Landsmeer is op zorgvuldige wijze tot het wilsbesluit gekomen. De gemeenteraad heeft in 2014 een procesvoorstel vastgesteld waarin onder meer een onderzoek zat naar de bestuurskracht van Landsmeer – om de kwetsbaarheid van de organisatie te

meten - en het organiseren van wijkgesprekken om met de inwoners van gedachten te wisselen over de toekomst van Landsmeer. Ook zijn er gesprekken gevoerd tussen burgemeesters (en wethouders) van onze omliggende gemeenten en onze bewoners. Daarbij werd enerzijds een onderscheid gemaakt in bestuurlijke fusie (waarbij de gemeenten zou worden opgeheven en samen zou gaan met één of meerdere andere gemeenten) of ambtelijke samenwerking (waarbij de huidige gemeente Landsmeer zou blijven bestaan, maar de ambtelijke organisaties gaan samenwerken in een nieuwe organisatie).

De conclusie was dat Landsmeer onvoldoende bestuurskrachtig - en dus te kwetsbaar - is om zelfstandig de toekomst in te kunnen gaan. De gemeenteraad heeft dit in februari 2015 ook geconcludeerd. Dit was nog een tussenstand. Toen is bepaald dat we vervolgens onderzoek zouden gaan doen naar twee scenario's. Een scenario met een stad (Amsterdam) en met groene, vergelijkbare gemeenten (Waterland, Oostzaan, Wormerland). Er is een zogenaamd SWOT onderzoek gedaan (analyse sterkten/kansen en zwakten/bedreigingen) met vergelijkingen tussen Landsmeer en de gemeenten Amsterdam, Waterland, Oostzaan, Wormerland.

Als slotstuk is vervolgens een enquête verspreid onder alle inwoners van 16 jaar en ouder, waarna de gemeenteraad voldoende informatie had verzameld om een wilsbesluit te nemen. Een meerderheid van de raad stemde voor een scenario waarin Landsmeer ambtelijk gaat samenwerken met Waterland, Oostzaan en Wormerland. Dit was in lijn met uitkomst van de enquête.

Hoe zijn de inwoners betrokken bij de besluitvorming?

In eerste instantie is een speciale klankbordgroep uit de samenleving samengesteld en gevraagd mee te denken en mee te praten over de toekomst van Landsmeer. Toen zijn de belangrijkste thema's geïnventariseerd die later mede in het proces zijn verwerkt. Vervolgens zijn diverse wijkgesprekken en informatiebijeenkomstenavonden georganiseerd. Als slotstuk hebben de inwoners hun mening kunnen geven door het invullen van een enquête die is verspreid onder alle inwoners van 16 jaar en ouder. Zodoende heeft iedereen die een mening heeft willen geven over de toekomst van Landsmeer, dit kunnen doen.

Ook heeft een groep van bestuurders, ambtenaren en bewoners uit Landsmeer een bezoek gebracht aan twee andere gemeenten (Sudwest Fryslan en BUCH-organisatie), om hun ervaringen met fusie en samenwerking te delen.

Waarom is er geen referendum gehouden?

Er zijn twee referendumverzoeken geweest over de bestuurlijke toekomst van Landsmeer. Om verschillende argumenten zijn deze twee verzoeken afgewezen door de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft wel besloten om een enquête te verspreiden onder de inwoners van 16 jaar en ouder, waarbij diverse vragen zijn gesteld en breder de mogelijkheid bestond inhoudelijk een opinie te geven.

Wanneer gaat het wilsbesluit uitgevoerd worden?

Nadat het wilsbesluit is genomen, heeft college van Burgemeester en Wethouders (verder: college), de opdracht gekregen van de gemeenteraad om de haalbaarheid van dit scenario te gaan onderzoeken. Dit betekent dat gekeken wordt of er voldoende draagvlak aanwezig is bij de betreffende omliggende gemeenten om uitvoering te geven aan het wilsbesluit. Daarbij zou dus kunnen zijn dat onze omliggende gemeenten (deels) andere wensen hebben of een langzamer tijdpad voorstaan dan

Landsmeer. In dat geval zal er overleg dienen plaatsvinden over de te bewandelen weg. Vanuit de gemeenteraad heeft een werkgroep het proces hierin begeleid.

Waarom is het tot op heden stil gebleven in de communicatie naar de bewoners ?

Na het door de gemeenteraad genomen wilsbesluit, zijn zowel onze burgemeester als ons college in gesprek gegaan met resp. elke burgemeester en college van de drie gemeenten. Niet alle gemeenten waarmee het gesprek is aangegaan waren al zo ver met besluitvorming over de toekomst, dan wel niet alle informatie was al gedeeld in de gemeenteraden. Daardoor hadden we in Landsmeer nog onvoldoende goede informatie om te kunnen delen met onze inwoners. Vanzelfsprekend is Landsmeer voor de uitvoering van ons wilsbesluit mede afhankelijk van wat de andere gemeenten van ons besluit vinden dan wel hoe zij daar inhoudelijk of qua fasering over denken. Landsmeer zal hun opinies weer in de eigen overwegingen dienen te betrekken cq een flexibele mate van uitvoering aan de dag leggen.

Waar staan de andere, omliggende gemeenten nu?

Waterland

Eén van de beoogde samenwerkingspartners is de gemeente Waterland. Deze gemeente was in tegenstelling tot Landsmeer eind 2015 nog niet bezig met haar eigen toekomst. In 2016 is daar echter het één en ander op gang gezet, waaronder ook een bestuurskrachtonderzoek. In september 2016 heeft de gemeenteraad van Waterland besloten om (op dit moment) geen bestuurlijke fusie met andere gemeenten te willen. Er is tegelijkertijd besloten vervolgonderzoek te doen naar 2 scenario's, te weten:

1. Onder welke (financiële) condities het haalbaar is om volledig zelfstandig te blijven;
2. Op welke wijze het best kan worden samengewerkt, waarbij uitgangspunt is dat er een voldoende robuuste organisatie ontstaat voor duurzame samenwerking. Landsmeer is één van de gemeente die wordt onderzocht, net als Oostzaan, Wormerland en Edam-Volendam.

Bij een definitief besluit van Waterland wordt duidelijk of zij volledig zelfstandig wil blijven of dat zij wil gaan samenwerken met een aantal omliggende gemeenten. Dit besluit wordt naar verwachting in 2017 genomen.

Oostzaan en Wormerland

Oostzaan en Wormerland hebben al een aantal jaren één gezamenlijke werkorganisatie: de OVER-gemeenten. In deze organisatie wordt ambtelijk samengewerkt voor beide gemeenten. Beide gemeenten hebben van begin af aan aangegeven dat uitbreiding van hun bestaande samenwerking wenselijk is, o.a. om de kwaliteit en efficiency van de organisatie te vergroten.

Aangezien Landsmeer het besluit van Waterland afwacht, en Wormerland en Oostzaan niet langer wilden wachten met verbetering van de kwaliteit en efficiency van hun gezamenlijke organisatie, hebben zij in de tussentijd in hun werkwijze reeds een aantal wijzigingen aangebracht.

Is Landsmeer dan alleen maar aan het wachten?

Nee, dat niet. Vanaf 2014 is een groep raadsleden betrokken als procesbegeleider cq. werkgroep. Deze werkgroep is nog steeds actief betrokken. Zo is in 2016 op initiatief van de Landsmeerse gemeenteraad een bijeenkomst georganiseerd om de vier gemeenteraden dichter bij elkaar te brengen. En op ambtelijk niveau is sinds september 2016 een aantal samenwerkingsprojecten verkend tussen de gemeenten Landsmeer, Oostzaan, Waterland, Wormerland en Edam-Volendam.

Waar staat Landsmeer nu? Wanneer kan er een conclusie worden getrokken c.q. concrete en duidelijke stap kan worden gezet in de toekomst van Landsmeer?

Gezien het wilsbesluit is Landsmeer qua draagvlak voor de uitvoering van het besluit afhankelijk van het besluit van de gemeente Waterland en de ontwikkelingen binnen Oostzaan en Wormerland (de OVER-gemeenten). Deze duidelijkheid heeft meer tijd gekost dan wijzelf liever gezien zouden hebben. Wij respecteren uiteraard de eigen afwegingen en tijd die daarvoor nodig is bij andere gemeenten.

Het college acht de uitvoering van het wilsbesluit nog altijd haalbaar. Gelet op de kwetsbaarheid van de ambtelijke organisatie en een aantal ontwikkelingen o.a. op gebied van samenwerkingen in de regio Zaanstreek-Waterland, heeft de versterking van onze ambtelijke organisatie grote prioriteit en verwacht het college in 2017 belangrijke stappen te kunnen zetten, wellicht gefaseerd.

Wanneer hoort u weer meer van ons?

Zodra er meer concreet bekend is over de samenwerking van Landsmeer met de omliggende gemeenten, hoort u uiteraard weer van ons. Het kan ook dat de gemeenteraad in de tussentijd hierover nog eens van gedachten wisselt. Deze openbare bijeenkomsten zijn door u bij te wonen dan wel via internet te volgen.